

88/13181 Sayılı Fiyat Farkı Kararnamesi ile 4734 Sayılı Kanuna G6re İhalesi Yapılacak Yapım İşlerine İlişkin Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esasların Karşılaştırılması

Osman Aytekin

ESOGÜ MMF İnş. Müh. Böl./ESK.
Tel: 0(222) 239 37 50 / 3208
E-posta: oaytekin@ogu.edu.tr

Hakan Kuşan

ESOGÜ MMF İnş. Müh. Böl./ESK.
Tel: 0(222) 239 37 50 / 3234
E-Posta: hkusan@ogu.edu.tr

İlker Özdemir

ESOGÜ MMF İnş. Müh. Böl./ESK.
Tel: 0(222) 239 37 50 / 3213
E-Posta: iozdemir@ogu.edu.tr

Öz

Bu çalışmada, 88/13181 Sayılı Fiyat Farkı (Eskalasyon) Kararnamesi gereği yapılan 6nceki fiyat farkı uygulamaları ile yeni ihale yasanına g6re (4734 Sayılı K.İ.K.) yapılmaya başlanılan fiyat farkı uygulamaları ayrı ayrı ve ayrıntılı incelenip irdelenmiş ve uygulamaların iyi ve kötü yönleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla örnek bir yapım işi göz önüne alınarak bu yapım işinde 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4734 Sayılı K.İ.K'ya g6re fiyat farkı hesap uygulamaları yapılmıştır. Daha sonra, bu farklı fiyat farkı hesaplama sonuçları değerlendirilerek ortaya çıkan farklılıkların sebepleri ve sonuçları ayrıntılı olarak irdelenmiş ve tartışılmıştır. Ayrıca yeni yasaya g6re uygulanacak fiyat farkı uygulamalarında karşılaşılabilecek zorluklar, değışiklikler ve uygulamadaki sorunlar için çözüm önerileri de sunulmuştur.

Anahtar S6zcükler: Fiyat Farkı Hesabı, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği

Giriş

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 2002 yılı sonunda yürürlüğe girmesiyle birlikte ihalesi yapılacak olan tüm ihaleli kamu yapım işlerinde fiyat farkı uygulamaları BKK (Bakanlar Kurulu Kararları) hükümlerine tabi olmaktadır (KİK, 2002). Yeni İhale Yasasına g6re (4734 Sayılı K.İ.K.) fiyat farkı verilecek yapım işlerinde bu fark hesabının da 31.12.2002 tarih ve 24980/3 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esaslara ve bu kriterlere g6re yapılması gerekmektedir (Resmi Gazete, 2002).

Yeni yasaya g6re Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esaslar incelendiğinde fiyat farkı, yapım işlerinde kullanılan işçilik, çimento, demir-çelik, akaryakıt, kereste, diğer malzemeler ve kullanılan makine-ekipman amortismanı adı altında 7 ana kritere g6re tek bir hesaplamayla yapılması öngörülmektedir. Hesaplama da ayrıca TÜİK Toptan

Eşya Fiyatları İndeks Sayıları Tablosunun kullanılması gerekmektedir. 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre, yani 88/13181 Sayılı Kararname'ye göre fiyat farkı hesabı malzeme bazında (demir, çimento, kereste, tuğla, benzin, motorin, bakır, PVC vb.) ayrı ayrı uygulama yılı fiyatı ile sözleşme yılı malzeme rayiç fiyatları kullanılarak yapılmaktaydı (B.K.K., 1988).

Bu çalışmada, 88/13181 sayılı Eskalasyon Kararnamesi gereği yapılan önceki fiyat farkı uygulamaları ile yeni İhale Yasasına göre (4734 S.K.) yapılmaya başlanılan fiyat farkı uygulamaları ayrı ayrı ve ayrıntılı incelenip irdelenmiş ve uygulamaların iyi ve kötü yönleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla örnek bir yapım işi göz önüne alınarak bu yapım işinde eski ve yeni ihale yasalarında geçerli tutulan fiyat farkı hesap uygulamaları yapılmıştır. Daha sonra, bu farklı fiyat farkı hesaplama sonuçları değerlendirilerek ortaya çıkan farklılıkların sebepleri ve sonuçları ayrıntılı olarak irdelenmiş ve tartışılmıştır. Ayrıca yeni yasaya göre uygulanacak fiyat farkı uygulamalarında karşılaşılabilecek zorluklar, değişiklikler ve uygulamadaki sorunlar için çözüm önerileri de sunulmuştur.

88/13181 Sayılı Fiyat Farkı (Eskalasyon) Kararnamesi

88/13181 Sayılı Fiyat Farkı (Eskalasyon) Kararnamesi'ndeki esasların amacı, kamu sektörüne dahil idarelerin, ihalesi yapılmış ve yapılacak işlerinde ihale usul ve şekillerine göre, fiyat farkı hesabında uygulayacakları esasları tespit etmektir. Bu esaslar, idarelerin ihale yolu ile yaptırdıkları, işlerde, ihale usul ve şekillerine göre fiyat farkının hesabında uygulayacakları hususları kapsar (B.K.K., 1988). Bu kararname esasları 01 Temmuz 1988 tarihinden itibaren fiilen yapılacak iş kalemlerine uygulanacak olan bu esaslar 4734 S.K. ve 4735 S.K. yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçerli olmuştur ve uygulanmıştır.

İhalenin Usul ve Şekline Göre Fiyat Farkı Uygulaması

Kararnamenin 4. maddesine göre; her iş kalemi için uygulanacak fiyat farkları, ihalenin yapılış şekline göre, aşağıda belirtildiği gibi her uygulama yılı için ayrı ayrı hesaplanarak birim fiyata ek olarak ödenmesi veya kesilmesi gerektiği belirtilmektedir (B.K.K., 1988).

Birim Fiyat Esasına Göre ve Eksiltme İle Yapılan İhalelerde Uygulama

Her iş kalemi için fiyat farkı ayrı ayrı hesaplanacaktır. Sözleşmesindeki ihale indirimi, sözleşme birim fiyatlarına ve fiyat farklarına da aynen uygulanacaktır.

Birim Fiyat Esasına Göre ne Zamlı Yapılan İhalelerde Uygulama

Her iş kalemi için fiyat farkları ayrı ayrı hesaplanacaktır. Varsa sözleşmesindeki ihale indirimi, sözleşme birim fiyatlarına ve fiyat farklarında aynen uygulanacaktır.

Teklif Birim Fiyat Esasına Göre Yapılan İhalelerde Uygulama

Her iş kalemi için fiyat farkları ayrı ayrı ödenecektir. Birim fiyatları müteahhit teklif etmekle beraber, gerek teklif birim fiyatların her birine ve gerekse toplam teklif bedeli

şamil olmak üzere, müteahhitçe yapılmış bir indirim varsa bu indirim teklif birim fiyatlara olduğu gibi fiyat farklarına da aynen uygulanacaktır.

Anahtar Teslimi veya Götürü Bedeli İle İhale Edilen İşlerde Uygulama

Devam eden işlerde iş programına göre her yılın içinde yapılacak işlere ait metraj, sözleşmesi ekinde varsa aynen alınır, Böyle bir metraj yoksa iş programına uygun olarak her yıl yapılacak işlerin metrajı çıkarılır. Yeni yapılacak ihalelerde bu hususta göz önüne alınarak dosya hazırlanır. İş programına uygun ve her yıl yapılacak işlere metraj, sözleşme birim fiyatları ile değerlendirilir ve sözleşme itibari keşif bedeli bulunur. Aynı metraj uygulama yılı birim fiyatları ile değerlendirilir ve uygulama yılında yapılacak işlerin itibari keşif bedeli bulunur. Fiyatı bulunmayan iş kalemlerinin birim fiyatları (4.3.4.) bendindeki usule göre tespit edilecektir. Uygulama yılında yapılacak işlerin itibari keşif bedeli ile sözleşme itibari keşif bedeli arasındaki fark, teklif tutara ek olarak ödenecek veya teklif tutarında kesilecektir (B.K.K., 1988).

Etüd, Proje, Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetlerinde Uygulama

Birinci derecenin son kademesindeki bekar bir devlet memuru olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Mimari Proje Dairesi Başkanının, bütün ek ödentileri dahil net maaşının sözleşmeye esas yıl dönemi (Sözleşme birim fiyatlarının ait olduğu yıl dönemi) ile uygulama yılı dönemine ait sözleşme birim fiyatlarıyla çarpılarak suretiyle bulunacak fiyat farkı, uygulama yılında sözleşme fiyatına ek olarak ödenecek veya kesilecektir.

Bu madde kapsamına giren hizmet işlerinde sözleşme gereği fatura üzerinden ödemesi yapılacak iş kısımlarına, sabit kar faturalı gider kalemlerine, yabancı ülke paraları (döviz) cinsinden ödemelere ve kur farkları ayrıca ödenmek suretiyle bedeli döviz karşılığı, Türk Lirası ile ödenen iş kalemlerine fiyat farkı uygulanmaz.

Sanayici Müteahhitlerin Yapacağı İmalat, Tesis ve Montaj İşlerinde Uygulama

İdarelerce ihale yolu ile yaptırılacak veya satın alınacak sanayi ürünlerine tesis montaj işlerine uygulama yılında ödenecek veya kesilecek fiyat farkı, taahhüt konusunda işin bünyesine doğrudan giren yerli madde fiyatlarındaki artış veya eksiliş ile yabancı paralar karşısında Türk parası değerinin değişmesi nedeniyle ithal malı madde girdilerinin maliyetlerinde meydana gelecek değişiklikler ve işçilik ücret farklarından oluşur. Maddeler için fiyat farkı ödenebilmesi, o maddelerin imalatın bünyesine görme şartına bağlıdır.

İmalat Tespiti ve Hesap Esasları

Gelecek yıllara sarkan işlerde her yılın sonu itibariyle yapılmış imalat durumunu belirten bir tespit tutanağı düzenlenecektir. Bu tespit tutanağındaki imalat miktarları o yıl içinde düzenlenmiş son hakedişteki imalat miktarlarından az olamaz.

Kesin hesapta veya işin devamı sırasında herhangi bir imalat için yapılan kesin ve ara metraj sonucu bir imalatın miktarında artma veya eksilme tespit edildiği takdirde artan veya eksilen miktar (imalat hangi yılda yapılmış olursa olsun), geçici kabul itibar tarihini geçmemek üzere, artış ve eksilişin kesinleştiği yılın fiyatları ile değerlendirilir.

Ancak sözleşme ve ekleri gereğince, bazı imalat bedellerinin belli bir yüzdesi oranında inşaatın ileriki aşamalarında ödenecek zamlar varsa bunların hesabına baz alınan imalatın fiilen yapıldığı yılın fiyat ve bedelleri zamların hesabında esas alınır. Ödenecek bu zamlar, hakedişe yeni girmiş ödeme kalemleri olarak dikkate alınmayıp imalatın fiilen yapıldığı yıl fiyatları ile ödenir.

Malzeme Fiyat Farkları Hesaplamaları

Malzeme miktarlarının analizlerden hesaplanması aşamasında;

- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı rayiçleri ve birim fiyatları ile yapılan ihalelerde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nda mevcut veya kabul edilen,
- Müteahhitlerden Bayındırlık ve İskan Bakanlığı rayiçleri ve kendi analizleri ile birim fiyat teklif alınarak yapılan ihalelerde teklif fiyatlarına esas olan,
- Müteahhitlerin fiyat teklifleri ekinde analiz bulunmayan işlerde fiyat farkı hesabına esas alınan, analizlerden fiyat farkı ödenecek malzeme miktarları hesaplanır. Analizlerde gösterilmiş ise kayıplar, miktar hesabında dikkate alınır (B.K.K., 1988).

Akaryakıt ve patlayıcı madde için, müteahhitlikçe ibraz edilen faturalara göre, kullanıldığı idaresince tespit olunan miktarlar esas alınır. Ancak bu miktarlar analizlerle hesaplanan miktarları geçemez.

Malzeme Fiyat Farkı Hesabına Esas Alınacak Fiyatlar

Değişik malzeme gruplarına göre, malzeme fiyat farkının hesabında esas alınacak fiyatlar üretici kuruluşlardan temin edilen malzemeler ve maliyetlerindeki en önemli unsurun fiyatı kamu kuruluşları tarafından belirlenen malzemeler olarak iki ana grupta belirlenmektedir. Kamu kuruluşlarca üretilen malzemelerdeki fiyat artışlarına göre fiyat farkı hesaplaması diğeri ise maliyetlerindeki en önemli unsurun fiyatı kamu kuruluşları tarafından belirlenen malzemeler için fiyat farkı hesaplamasıdır. Burada fiyat farkı hesaplamasında kullanılan uygulama kriterlerine değinilmemiştir.

Yurt İçinde Değişik Yerlerden veya Yurt Dışından Malzeme satın Alınması

İşin devamı sırasında ortaya çıkan zorluklar nedeniyle malzemenin, idarenin yazılı izniyle yurt içinde değişik yer ve satıcılar ile dış ülkelerden satın alınması halinde, idarenin yetkili saydığı makam ve kuruluşlarca onaylanmış satış faturalarından faydalanılarak tespit edilen KDV' siz fiyatlarla sözleşme veya uygulama yılı birim fiyatlarına esas olan rayiçler arasındaki farklar malzeme fiyat farkı olarak alınır.

Malzeme Fiyat Farklarının Ödenmesi veya Kesilmesi

Malzeme fiyat farkları müteahhit karı ve genel gider payı eklenmeksizin ve eksiltme oranı veya varsa ihale zammın hesaba katılmaksızın hakedişlere eklenir veya hakedişlerden kesilir.

4734 Sayılı Kanuna Göre İhalesi Yapılacak Yapım İşlerine İlişkin Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esaslar

Bu esaslar, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 8. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Esasların amacı ise, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi idarelerin 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerine göre sözleşmeye bağlanan yapım işlerine ilişkin fiyat farkı hesabında uygulanacak esas ve usulleri belirlemektir (Resmi Gazete, 2002). Bu esasların kapsamı kamu idarelerinin, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa göre anahtar teslimi götürü bedel veya birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edecekleri yapım işlerinde uygulanacak fiyat farkı hesabına ait işlemleri kapsamaktadır. Kamu idarelerinin, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa göre ihale edecekleri yapım işlerinde fiyat farkı verebilmeleri için, söz konusu işlerin idari şartname ve sözleşmelerine bu esaslarda yer alan hükümleri koymaları zorunludur (Köksal, 2005).

Fiyat Farkı Hesabı ve Uygulama Esasları

Fiyat farkı hesabı bu esasların 6. maddesinde belirtilen formüle göre hesaplanmaktadır. Fiyat farkı hesabında kullanılan formüldeki temel indeks (o) , sözleşmenin imzalandığı tarihten bir önceki aya ait indeksi; güncel indeks (n) ise, hakediş tarihinden bir önceki aya ait indeksi ifade eder. Temel indeks ve güncel indeks olarak ise, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından aylık yayımlanan (1994=100) bazlı Tablo- 2 : Toptan Eşya Fiyatları İndeks Sayıları Tablosunun “Genel” satırındaki sayı esas alınmaktadır (Resmi Gazete, 2002).

Fiyat farkı hesabındaki uygulama esasları aşağıda sıralanmıştır (Resmi Gazete, 2002):

- Sözleşmelerde yer alan fiyat farkına ilişkin esas ve usullerde sözleşme imzalandıktan sonra değişiklik yapılamaz.
- Bu esasların uygulanması sonucu sözleşme bedeline ek olarak ödenecek ya da kesilecek bedeller, fiyat farkı olup sözleşme bedelini etkilemez.
- Bedeli yabancı para birimi cinsinden veya kur farkları ayrıca hesaplanmak suretiyle yabancı para birimi karşılığı Türk Lirası ile ödenen işler için bu Esaslar uygulanmaz.
- Hakedişlerin düzenlenmesi sırasında, hakedişe uygulanacak indeksin henüz belli olmadığı durumlarda, bir önceki güncel indeks kullanılarak fiyat farkı hesaplanır. Yeni indeksler temin edildiğinde sonraki hakedişlerde fiyat farkları buna göre düzeltilir.
- Bu esaslara göre hesaplanan fiyat farkları, fiyat farkı ödenmesine konu olabilecek tüm fiyat artışlarını kapsar. Bunun dışında yüklenicinin kullandığı usuller, makine, ekipman, malzeme ve işçiliğin cins ve miktarı, Türk Lirasının yabancı paralar karşısında değer kaybetmesi, yurtdışından temin edilen malzemenin menşei ülkede fiyatının artması ve benzeri diğer nedenlerle ilave fiyat farkı ödenemez.
- Avans ödenen işlerde, hakedişten mahsup edilen avans tutarı, formüldeki (A_n) tutarından düşüldükten sonra fiyat farkı hesap edilir. Fiyat farkı katsayısının (P_n) birden küçük olması halinde, (A_n) tutarından avans miktarı düşülmez.
- Bu Esaslar, iş programına uygun olarak yapılan iş kalemleri ve/veya iş grupları ile ihzarata uygulanır.

- Birim fiyat sözleşmelerde, sözleşmede birim fiyatı bulunmayan ve yapılması idarece istenen bir iş kalemi için işin devamı sırasında yeni birim fiyat yapılması halinde, bu fiyat, hazırlandığı uygulama ayının rayiçlerine ve şartlarına göre tespit edilir. Belirlenen bu yeni birim fiyatın uygulama ayı fiyat farkı katsayısına (P_n) bölünerek bulunan fiyatı, iş kaleminin miktarı ile çarpılır ve bulunan tutar hakedişteki sözleşme birim fiyatları ile yapılan işler sütununa dahil edilerek yeni iş kaleminin sözleşme bazında bedeli yükleniciye ödenir. Bu iş kalemine ait fiyat farkı ise, uygulama ayının indeksleri üzerinden hesaplanarak bulunur.

Örnek Uygulama

Uygulama konusu örnek bir binanın ilave kat yapılması işini kapsamaktadır. 10.02.2006 tarihi ihale tarihi olarak, 10.04.2006 sözleşme tarihi olarak, 15.04.2006 iş yeri teslim tarihi ve işe başlama tarihi olarak belirlenmiştir. Sözleşme türü anahtar teslim götürü bedel sözleşme olarak belirlenmiştir. Sözleşmede fiyat farkı verileceği kabul edilerek hesaplamalar yapılmıştır. Sözleşmeye esas işin bitirilme süresi 210 iş günüdür. Hakediş tarihi olarak 15.05.2006 tarihi belirlenmiştir.

Uygulama konusu bina işine ait fiyat farkı hesabı eski kararname ve yeni ihale kanunlarına göre ayrı ayrı hesaplamaları yapıp karşılaştırmalar yapılacaktır. Uygulama için 1 nolu hakediş düşünülmüş ve bu hakediş döneminde toplam 10 adet imalatın yapılacağı varsayılmıştır. Sözleşme fiyatları olarak 2006 yılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Birim Fiyat Listesinde belirtilen fiyatlar kullanılmıştır. Bu imalatlar iş programına göre belirlenmiş imalatlardır. İş programına göre belirlenmiş ve işyerinde tespiti yapılmış imalatlar ve nakliyeler toplamı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. 1 nolu Hakediş Döneminde Yapılacak İmalatlar Listesi ve Tutarları.

Sıra No	Poz No	İmalat Adı	Miktar	Birim	Sözleşme Fiyatı	Tutar (YTL)
1	16.043/1	Demirli BS.18 Betonu (Granulometrik Kum ve Çakıl ile)	118,407	m ³	96,44	11419,17
2	18.071/1	Yatay Delikli 19*19*8.5 cm. Fabr. Tuğlası ile Yarım Du.Y.	32,275	m ²	9,26	298,87
3	18.071/2	Yatay Delikli 19*19*13.5 cm. Fabr. Tuğlası ile Duvar Yap.	48,568	m ³	56,61	2749,43
4	18.194	Her Türü Ahşap Çatı Sökülmesi	488,120	m ²	5,93	2894,55
5	18.194/A	Kiremit İndirilmesi	488,120	m ²	1,12	546,69
6	21.011	Ahşap Betonarme Kalıp Yapılması	754,256	m ²	11,95	9013,36
7	21.054	Ahşap Betonarme Kalıp İskelesi Yapılması	1261,080	m ³	2,08	2623,05
8	23.014	Ø 8-12 mm İnce Nervürlü Çeliğin Bükülüp Döşenmesi	4,523	ton	1117,50	5054,45
9	23.015	Ø 14-28 mm İnce Nervürlü Çeliğin Bükülüp Döşenmesi	4,464	ton	1050,00	4687,20

Tablo 1. 1 nolu Hakediş Döneminde Yapılacak İmalatlar Listesi ve Tutarları. (Devamı)

10	T.B.F.01	Çimento Nakli	42,827	ton	8,62	369,17
11	T.B.F.02	Kum-çakıl Nakli	150,205	m ³	23,77	3570,37
12	T.B.F.03	19*19*8,5 Tuğla Nakli	0,839	1000 Ad.	20,37	17,09
13	T.B.F.04	19*19*13,5 Tuğla Nakli	8,742	1000 Ad.	21,84	190,93
13	T.B.F.05	Demir Nakli	9,407	ton	60,28	567,05
TOPLAM						44001,38

88/13181 Sayılı Fiyat Farkı (Eskalasyon) Kararnamesi'ne Fiyat Farkı

88/13181 Sayılı Fiyat Farkı kararnamesine göre Fiyat Farkı hesaplanabilmesi için imalat döneminde gerçekleştirilen imalatlarının içerisinde kullanılan fiyat farkı esas malzeme miktarlarının hesaplanması gerekir. Bu amaçla bu hakediş döneminde yapılmış imalatların yapımında kullanılan hangi malzemeler için fiyat farkı verileceği hususu araştırılıp fiyat farkı verilecek malzemeler belirlenmiştir. Fiyat farkı hesaplamalarını yapabilmek için piyasada sık kullanılan bu amaçlı üretilmiş paket programlardan, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2006 Yılı Birim Fiyat Cetvelleri ve 2004 Yılı Genel Fiyat Analizleri kullanılmıştır (Akçalı, 2004). Buna göre hesaplanmış 1 nolu hakediş döneminde yapılmış olan imalatların içerisindeki malzeme fiyat farkına esas olarak kullanılan malzeme miktarları ve taşımalara esas olarak kullanılan malzeme miktarları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Malzeme Fiyat Farkına Esas Olarak Kullanılan Malzeme Miktarları.

Poz No	Miktar	G. Çakıl	Çimento	Kum	Kum	8,5 Tuğla	13,5 Tuğla
		04.003/C	04.008	04.006/B	04.006/C	04.018/B	04.018/C
		m ³	ton	m ³	m ³	Adet	Adet
16.043/1	118,407	84,325	41,442		59,204		
18.071/1	32,275		0,161	0,646		839,150	
18.071/2	48,568		1,224	6,120			8742,240
TOPLAM		84,325	42,827	6,676	59,204	839,150	8742,240
Poz No	Miktar	Kereste	Demir	Demir	Motorin		
		04.152	04.253	04.254	04.109		
		m ³	ton	ton	kg		
16.043/1	118,407				134,984		
21.011	754,256	9,051					
21.054	1261,080	3,027					
23.014	4,523		4,975				
23.015	4,464			4,910			
T.B.F. 1	42,827				143,428		
T.B.F. 2	150,205				301,176		
T.B.F. 3	0,839				1,012		
T.B.F. 4	8,742				10,543		
T.B.F. 5	9,407				176,419		
TOPLAM		12,078	4,975	4,910	767,562		

04.109 Motorin miktarları, çimentonun 50 km mesafeden, kum-çakılın 30 km mesafeden, demirin 280 km mesafeden ve tuğlanın 18 km mesafeden taşındığı kabul edilerek hesaplanmıştır. Fiyat farkı hesabı, malzeme fiyat farkına esas olarak kullanılan malzeme miktarları hesaplandıktan sonra kararnamede belirtilen esaslara göre hesaplanmıştır (B.K.K., 1988). Hesaplamalarda kullanılan zamlı fiyatlar imalat dönemi

yani hakediş tarihinden önceki aya ait fabrika, ocak yada üretici fiyatlarından alınmıştır. Hesaplanan fiyat farkları ve fiyat farkı icmalı Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. 88/13181 Sayılı Fiyat Farkı (Eskalasyon) Kararnamesi’ne Göre Fiyat Farkı Hesabı.

Fiyat Farkı Ödenecek Malzeme	Uygulama Yılı Fiyatı	Malzeme Miktarı	Zamlı Fiyat YTL	Birimdeki Fiyat Farkı YTL	Fiyat Farkı YTL
04.008	84,00	42,827 ton	86,00	2,00	85,865
04.018/B	2,02	839,150 Adet		0,002473	2,08
04.018/C	2,02	8742,240 Adet		0,002473	21,62
04.152	421,20	12,078 m ³	428,50	1,5*7,30	132,25
04.253	530,00	4,975 ton	535,50	5,50	27,36
04.254	530,00	4,910 ton	535,50	5,50	27,00
04.109	2,02	767,562 kg	2,08	0,06	46,05
FİYAT FARKI İCMALİ					342,22

4734 Sayılı Kanuna Göre İhalesi Yapılacak Yapım İşlerine İlişkin Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esaslara Fiyat Hesabı

4734 Sayılı Kanuna Göre İhalesi Yapılacak Yapım İşlerine İlişkin Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esaslara Fiyat Hesabı’nın yapılabilmesi için sözleşmede fiyat farkı verileceği belirtilmelidir. Kanuna göre Fiyat Farkı verilmesi Bakanlar Kurulu kararına bağlıdır (K.İ.K., 2002). Yeni ihale kanununa göre fiyat farkı verilmesi genellikle sair yıllara taşan işlerde (uygulama yılı içerisinde bitmeyen ve iş programına göre işin birden fazla yılda tamamlanacağı planlanan işlerde fiyat farkı verilebileceği ihale aşamasında Maliye Bakanlığı’ndan alınan onaydan sonra sözleşmede yer verilebilmektedir. Yapılan uygulamada 1 nolu hakediş dönemine ait imalatlar toplam sözleşmeye konu işin yaklaşık % 4.8 i kadardır. Bu hesaplama 1 nolu hakediş tutarının sözleşme bedeline bölünmesiyle bulunan değer % karşılığı olarak alınmıştır.

4734 Sayılı Kanun’a göre ihalesi yapılacak yapım işlerine ilişkin fiyat farkı hesabında uygulanacak esaslara göre fiyat hesabında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından aylık yayımlanan Toptan Eşya Fiyatları İndeks Sayıları Tablosunun “Genel” satırındaki sayı esas alınmaktadır (Akçalı, 2003). Buna göre teklif tarihine göre endeksler için Ocak 2006 verileri, hakediş tarihine göre endeksler için ise Mart 2006 tarihindeki veriler kullanılmıştır. Ağırlık Oranları (Sözleşmede Belirtilen Sabitler) olarak bilinen sabitlerin elde edilmesi için piyasada kullanılan bazı paket programlar kullanılarak sözleşmeye esas tüm imalatların genel fiyat analizleri taranmış ve kullanılan malzeme, işçilik, makine ve diğer aksamların sözleşme bedeline oranları dikkate alınarak bu sabitler belirlenmiştir (Akçalı, 2004). Sözleşme aşamasında bu işlemin ihaleyi yapan kurum tarafından belirlenip sözleşmeye konulması gerekmektedir. Hesaplamalarda kullanılan teklif tarihine göre endeksler, hakediş tarihine göre endeksler, sözleşmede belirtilen sabitler (ağırlık oranları) ve hesaplanan fiyat farkı Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 4734 Sayılı Kanuna Göre İhalesi Yapılacak Yapım İşlerine İlişkin Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esaslara Fiyat Hesabı Cetveli.

Teklif Tarihine Göre Endeksler (Ocak - 2006)						
I ₀	Ç ₀	D ₀	Y ₀	K ₀	G ₀	M ₀
10760,84	7788,15	8342,66	19566,71	5279,02	8957,54	7256,46
Hakediş Tarihine Göre Endeksler (Mart - 2006)						
I _n	Ç _n	D _n	Y _n	K _n	G _n	M _n
10813,96	7829,21	8526,60	19978,50	5286,50	9003,20	7253,41
Ağırlık Oranları (Sözleşmede Belirtilen Sabitler)						
a	b ₁	b ₂	b ₃	b ₄	b ₅	c
0,275	0,257	0,215	0,085	0,098	0,031	0,039
P_n Formülü						
$P_n = \left[a \frac{I_n}{I_0} + b_1 \frac{Ç_n}{Ç_0} + b_2 \frac{D_n}{D_0} + b_3 \frac{Y_n}{Y_0} + b_4 \frac{K_n}{K_0} + b_5 \frac{G_n}{G_0} + c \frac{M_n}{M_0} \right]$						
Fiyat Farkına Esas Tutar (A_n)	Geçerli Endeks Ayı		Katsayı P_{n-1}	Fiyat Farkı F=A_n x 0,9 x (P_{n-1})		
44000 YTL	2006 - Şubat		0,00952214	377,08 YTL		

Sonuçlar ve Öneriler

Avrupa Birliği'ne Uyum Programları çerçevesinde her alanda değişiklikler ve yenilikler yapılmakta ve uyum yasaları çıkarılmaktadır (Gencer, 2003). Gerek bu nedenle gerekse 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu'nun günümüzün değişen ve gelişen ihtiyaçlarına cevap veremediği, uygulamada çıkan aksaklıkları gidermede yetersiz kaldığı gerekçesiyle 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu çıkarılmıştır. Eski kanunda belirsizlikleri olan sözleşme yapılması konusu ayrı bir kanunla açıklık kazanmıştır. 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu yürürlüğe girmesiyle birlikte uygulamada karşılaşılabilecek fiyat farkları sorunlarını azaltmak için çıkartılan uygulama esaslarını bazı iyi ya da kötü yönlerini karşılaştırmalı olarak değerlendirdiğimiz bu çalışmada elde edilen sonuçlar ve öneriler aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- 88/13181 sayılı kararname esaslarına göre fiyat farkı verilecek olan malzemeler sınıflandırılmıştır. Halbuki bu imalatların yapımında meydana gelebilecek fiyat artışları sadece malzemede olmayıp işçilik fiyatlarında da görülmektedir. Yeni yasaya dayalı olarak çıkartılan fiyat farkı uygulama esaslarında işçilik ücretlerinden kaynaklanan fiyat artışları da dikkate alınmaktadır.
- Eski kararname uygulanmasında fiyat farkı alınan malzemelerin işyerine getirildiği tarih itibarıyla bir tutanak hazırlanması gerekmektedir. Yeni yasaya göre böyle bir uygulamaya gerek kalmamış, beyana aykırı fatura veya diğer düzenlemelere engel olunmuştur.
- İnşaat imalatlarının genel fiyat analizleri incelendiğinde imalatların içerisinde bilinen inşaat yapı gereçlerinin dışında da malzemeler olduğunu görebiliriz. Kullanılan alet, iş makinesi ve diğer yardımcı malzemelerde meydana gelebilecek fiyat artışları eski fiyat farkı uygulamalarında görülmemektedir. Yeni uygulamada bu kullanılan fiyat farkı formülünde bir değişken olarak kullanılmıştır.

- TÜİK kurumu tarafında aylık yayınlanan istatistikler esas alınarak hazırlanmış yeni fiyat farkı uygulamalarında kullanılan endekslerin elde edilmiş biçimleri incelendiğinde malzemelerdeki fiyat artışlarının piyasa fiyatlarıyla uyum sağlamadığı görülmektedir. Örnek olarak çimento için incelendiğinde kullanılan endekslere bakıldığında, metalik olmayan diğer mineral ürünler sınıfına giren tüm malzemelerin fiyatlarındaki değişim dikkate alınmaktadır. Çünkü örnekleme yapılırken kullanılan ürün sayısı ve niteliğinde farklılıklar vardır. Bu da fiyat değişimini tam olarak yansıtmamaktadır.
- Eski kararname uygulanmasında fiyat farkı alınan malzemelerin hangi imalatlarda kullanıldığına bakılmaktadır. Örneğin kereste için fiyat farkı hesabında yalnızca betonarme kalıbı, kalıp iskelesi, çatı ve iş iskelesi yapımında kullanılan kereste için fiyat farkı verilebilmektedir. Bu tip uygulama esasları imalatların imalat ya da ihzarat olması durumuna göre değişmekte olup, metraj miktarının belirlenmesinde, yapım tarihlerinin ve iş programına uygunluğunun denetlenmesini de gerektirmektedir (Çobanoğlu, 1996). Bu kadar çok çeşitli bir uygulamada sıkıntılar çıkabilmekte, Sayıştay denetimlerinde bu konu çoğunlukla adli mercilere dava konusu olmuştur. Bu konuda çok sayıda Sayıştay içtihatlarına da rastlamak mümkündür (Gencer, 2003).
- Yapılan uygulamalı örnekte görüldüğü üzere eski fiyat farkı uygulama esaslarına göre hesaplanan fiyat farkı icmali ile yeni fiyat farkı uygulama esaslarına göre hesaplanan fiyat farkı icmalinde büyük farklılıklar olmamıştır. Genellikle yeni kararname hükümlerine göre hesaplanan fiyat farkları diğerine oranla biraz büyük çıkmaktadır. Çünkü işçilik ve kullanılan makine, alet ve edevat için de endekler kullanılmaktadır. Halbuki yeni fiyat farkı uygulama esaslarına göre yapılan uygulamanın diğerine göre düşük çıkması beklenir. Yeni uygulama esaslarındaki fiyat farkına esas TÜİK endekslerin aylık olarak piyasalardaki değişimleri içermektedir. Bu endekslere bakıldığında aylık bazda bazı endekslerin düştüğü bazı endekslerin ise yükseldiği görülmektedir. Endekslerin hesaplanmasında kullanılan istatistik alma örneklemelerinde yapım işlerinde kullanılmayan bazı mineral malzemelerin, sanayide ve inşaat dışında çalışan işçi ücretleri, benzin ve motorin dışı diğer yakıtlar gibi endekslerin değişimini etkileyen faktörler vardır.
- Eski uygulamaya göre hesaplamalar biraz karışık olmasına rağmen yeni uygulamada tek bir kalemle fiyat farkı hesaplanabilmektedir. Bu da kullanımda ve hesaplamada kolaylık ve daha az masraf gerektirmektedir.
- Yeni uygulamaya göre kullanılan endekslerin grup malzemeler olarak değil de, imalatların yapımında kullanılan çimento, demir, kum-çakıl, akaryakıt, tuğla kiremit vb. malzemeler idareler tarafından ya da KİK tarafında tam bir liste halinde belirlenip sadece bu malzemelerin fiyatlarındaki değişimleri içeren bir endeksleme yapılarak kullanılması daha uygun olabileceği düşünülmelidir.

Kamu idareleri fiyat farkı verilmesi gerekli işleri iyi belirleyip ihaleleri ve sonucunda imzalanacak sözleşme hükümlerini çok iyi belirlemelidir. Özellikle ihale komisyonlarının, anahtar teslimi götürü bedel sözleşme yapılacak işlerde yaklaşık maliyetleri iyi hazırlaması, alınan tekliflerin de bu maliyetlere göre incelenmesi, tekliflerde kullanılan malzeme, işçilik, alet ve makine rayiçlerinin günün piyasa şartlarına uygunluğunun iyi değerlendirmesi gerekir. Yükleniciler açısından bakıldığında yükleniciler de tekliflerini fiyat farkı verilecek iş veya verilmeyecek iş olarak iki kısım olarak düşünüp yapmalıdır (KİK, 2005).

Kaynaklar

Akçalı Ü. (2003), Yapı Mevzuatı El Kitabı, 9. Baskı, Ankara.

Akçalı Ü. (2004), 2004 Yılı Aktarmasız İnşaat Birim Fiyat Analizleri, 1. Baskı, Ankara.

B.K.K. (1988), 88/13181 Sayılı Fiyat Farkı (Eskalasyon) Kararnamesi, Ankara.

Çobanoğlu M. (1996), Yapı İşleri Mevzuatı, İMO Ankara Şubesi yayınları, Ankara.

Gencer H. (2003), Kamu İhale Kanunu ve Uygulamadaki Sorunlar, Mali Hukuk, Sayı:108, Denetim yayıncılık Ltd.Şti., Ankara.

Gencer H. (2003), Yapım İşleri İhalelerinde Sözleşme Usulleri ve Uygulamada Yapılması gereken Değişiklikler, Mali Hukuk, Sayı:107, Denetim yayıncılık Ltd.Şti., Ankara.

Gönen D., Işık H. (1985), Ekleriyle Açıklamalı 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu, 2. Baskı, 1985, Ankara.

KİK (2002), 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu, KİK Yayınları, Yayın No: 15, Ankara.

KİK (2002), 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, KİK Yayınları, Yayın No: 16, Ankara.

KİK (2005), Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, KİK Yayınları, Yayın No: 17, Ankara.

Köksal E. (2005), 4734 Sayılı KİK ve 4735 Sayılı KİSK Çerçevesinde Yapım İşlerinde Sözleşme Aşamasına Kadar Geçen Sürede Karşılaşılan Sorunlar, Belirsizlikler ve Uygulama Farklılıklarının İncelenmesi, ESOGÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Resmi Gazete (2002), 4734 Sayılı Kanuna Göre İhalesi Yapılacak Yapım İşlerine İlişkin Fiyat Farkı Hesabında Uygulanacak Esaslar, 31.12.2002 tarih ve 24980/3 mükerrer sayılı Resmi Gazete, Ankara.

www.oska.com.tr

www.ampyazilim.com.tr

www.birimfiyat.net

